

Pròleg a *Olerdulae. Els contes del Penedès*

Fa una colla d'anys que el Bienve Moya –folklorista, activista cultural, Premi Nacional de Cultura Popular– practica l'escriptura i la literatura en diverses disciplines. Ha fet incursions en diferents gèneres, però hi ha uns àmbits on el seu mestratge i autoritat son inqüestionables i reconeguts arreu del país. Les tradicions i festes populars, les llegendes, contes i rondalles, han estat elements d'atenció preferent.

Els contes i les llegendes permeten establir un vincle, a vegades més fi, a vegades més gruixut, entre la realitat històrica i el mon imaginari. Les terres penedesenques disposen d'un valuós relat llegendari que estudiosos com el Bienve han cuidat de cercar i recollir adequadament, seguint la tasca que en altres èpoques havien fet personatges de la talla de Víctor Balaguer, Teodor Creus i Corominas i altres prohoms.

Els contes i les llegendes resideixen en el més profund de la tradició i la saviesa popular i, per això, tot sovint ofereixen versions diverses que cal saber contextualitzar i situar en el temps.

Les llegendes com a narració, sovint oral, s'escampen pel territori des de temps immemorials. La dosi de realitat i imaginació s'hi combinen de manera desigual. Les unes son més elaborades, altres més espontànies, les unes tenen una lectura religiosa, altres tenen origen profà, unes més tràgiques, altres més còmiques. Sempre, però, hi ha una base històrica que les sustenta. Fonaments més o menys sòlids que ajuden a perpetuar-les al llarg dels temps. La llegenda és una formula de com la tradició popular transforma fets pretèrits i basteix una particular dreuera amb el passat.

El Bienve Moya ens presenta ara un nou volum amb el suggestiu i, alhora, il·lustratiu títol *Olerdulae. Els contes del Penedès (de mar a terra endins)*. A diferència de textos i treballs precedents, no l'hem de veure únicament com un recull exitós de llegendes esparses.

El llibre té una columna vertebral molt consistent que sistematitza en àmbits temàtics. Però, al meu entendre, hi ha un factor encara més determinant. Amb aquesta antologia el Bienve ha sabut cosir un relat llegendari complet i robust de les comarques penedesenques.

Un fil conductor que permet compartir històries i vivències d'arreu del territori, que aconsegueix teixir un relat comú, i que ve a ser un veritable punt de trobada de la nostra tradició rondallística.

I fer-ho, no era fàcil. Vull dir, fer-ho bé. Per això, i com he deixat anar més amunt, cal conèixer amb precisió la història i les tradicions. Cal, en definitiva, conèixer i saber llegir el territori, i entendre'l en el seu conjunt.

Aquestes llegendes destil·len episodis notables o quotidians de la nostra història condicionades per la manera de ser i de fer, però també subordinades a l'impacte de l'entorn i del paisatge, dels perfums de les brises del raïm o les fragàncies de la mar salada.

Els contes i llegendes que ens presenta l'autor se situen entre el marge dret del Llobregat i el marge esquerra del Gaià. Penedès històric, Penedès autèntic.

Un prefaci ben perfilat ens acosta als temps pretèrits d'aquest territori. De quan anava agafant forma i identitat i de quan aquesta terra de ningú ho era de tots.

Terram Penitensis, terra de marca i frontera sembrada de castells roquers. De menestrals i pagesos que llauraven camps i lliuraven batalles, i d'un singular i rebel Mir Geribert, autoproclamat príncep d'Olèrdola, dit de passada, príncep del Penedès.

El llibre que teniu a les mans presenta episodis màgics i vibrants. N'és un bon exemple l'encertada conjugació de les remotes Torredela (Vilafranca del Penedès), Aqualata (Igualada), Ça Llacuna (Vilanova i la Geltrú) i Teuleria (El Vendrell).

No és per casualitat, doncs, que l'autor –perfecte coneixedor dels racons i pensaments d'aquesta geografia– aporti un generós i precís desplegament de la toponímia penedesenca.

Fent camí per aquest recull temàtic de contes i llegendes hi desfilen tota mena de protagonistes, arguments i elements propis d'aquestes mena de narracions: bruixes, fades, tresors, bandolers, monstres, miracles, encanteris, ...

Al Bienenve li ha calgut triar i depurar, perquè tot relat llegendari presenta versions i interpretacions que han superat la llarga onada dels temps i els inevitables transplantaments entre zones geogràfiques.

Contes i llegendes que viatgen pel Montmell, Olesa, Cantallops, Cunit, Calafell, l'Arboç, Sant Joan de Mediona, Salomó, el Pla del Penedès, Vilafranca del Penedès, Altafulla, Sitges, Vilanova i la Geltrú i altres indrets.

Llegendes que arrosseguen els caràcters i temperaments propis de cada territori i que ens dibuixen el terror de pas entre el pont del Diable i l'Arc de Berà.

Tots aquells que ens embarranquem en voler conèixer i entendre una mica més i millor el Penedès, celebrem la publicació d'aquest text. Alhora, ens felicitem perquè obres com aquesta aconseguen de preservar de manera ordenada i sistemàtica la nostra tradició llegendària i contribueixen a enfortir els vincles de unitat d'aquest territori.

Agrair a l'autor la feina per bastir un text de capçalera que fa més resistent la unitat territorial penedesenca.

I, finalment, permeteu-me que ressalti i li reconegui a l'autor una altra particularitat que no vull passar per alt. Més enllà de l'esforç de recerca i de la qualitat i valor dels continguts, em resulta molt atractiva l'estètica del relat. Una prosa de bon llegir que festeja la lírica i n'accentua el resultat final.

Gaudiu, doncs, d'aquestes històries delicioses que cavalquen de segles enllà transitant pels camins de la història i la imaginació. Camins que, al Penedès, s'entrecreuen tot sovint.

Albert Tubau

(Pròleg al llibre de Bienve Moya "Olerdulae. Els contes del Penedès (de mar a terra endins" editat el 2017)